

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Jaderný ukázkový program, předložený podle čl. 40 Smlouvy o Euratomu ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

KOM(2006) 844 v konečném znění

(2007/C 256/11)

Dne 10. ledna 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 40 Smlouvy o Euratomu, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. června 2007. Zpravodajkou byla paní SIRKEINEN.

Na 437. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 11. a 12. července 2007 (jednání dne 12. července 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 81 hlasy pro, 28 hlasů bylo proti a 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 EHSV v roce 2004 ve svém stanovisku k tématu Otázky spojené s využíváním jaderné energie při výrobě elektrické energie doporučil, že by se mělo usilovat o poskytnutí informací o skutečných otázkách jaderné energetiky: zabezpečení dodávek, odstranění emisí CO₂, konkurenčních cenách a bezpečnosti a nakládání s vyhořelým palivem, aby organizovaná občanská společnost mohla kriticky analyzovat diskuse o těchto otázkách. Nový jaderný ukázkový program (PINC) tyto informace poskytuje. EHSV všeobecně souhlasí s analýzou a popisem, jež Komise předkládá ve svém sdělení. Sdělení se zabývá většinou podstatných aspektů týkajících se jaderné energie a z našeho pohledu je správně popisuje. Výbor kromě toho poukazuje na některé aspekty jaderné energie, které je třeba vzít v úvahu.

1.2 Jaderná energie, která se v roce 2004 podílela 31 % na výrobě elektřiny a 15 % na celkové spotřebě primární energie v EU, hraje velmi důležitou úlohu na trhu s energií. Jaderná energie také zcela vyhovuje cílům energetické politiky EU. Náklady na jadernou energii jsou nyní nepochybně konkurenceschopné. Vnější závislost je malá a zdroje paliva jsou diversifikované a spolehlivé, což splňuje požadavky na zabezpečení dodávek. Jaderná energie je v Evropě v současné době největším zdrojem energie, která v podstatě neobsahuje oxid uhličitý.

1.3 Je zřejmé, že po rozhodnutí Evropské rady o cílech stanovených pro emise skleníkových plynů pro rok 2020 a dále by veškeré další kapacity pro výrobu elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku, ať už jde o obnovitelné zdroje, jadernou energii, nebo případně čisté uhlí, měly nahradit výrobní kapacity vypouštějící CO₂, a tak zvýšit celkové množství elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku. Prakticky to znamená, že klimatické a jiné cíle energetické politiky nebudou moci být splněny, pokud nebude udržen alespoň současný podíl jaderné energie do té doby, než snad budou k dispozici zcela nová řešení na základě čisté energie.

1.4 EHSV zdůrazňuje trvale důležitou úlohu EU při dalším rozvoji nejrozvinutějšího rámce pro jadernou energii v členských

státech, které si zvolí jadernou energii, a to v souladu s nejvyššími standardy bezpečnosti, zabezpečení a nešíření, jak vyžaduje Smlouva o Euratomu.

1.5 Nejdůležitějším úkolem je řešení otázky radioaktivního odpadu, zejména konečného odstranění vyhořelého jaderného paliva; technologie k tomuto účelu existují, ale chybí politická rozhodnutí. EHSV souhlasí s Komisí i v dalších otázkách, jež stále vyžadují pozornost na úrovni EU: jaderná bezpečnost a radiační ochrana, které v Evropě mají velmi dobrou pověst, a zajištěné dlouhodobé financování pro vyřazování z provozu.

1.6 EHSV poukazuje na některé dodatečné aspekty jaderné energie, jimiž se návrh jaderného ukázkového programu nezabýval. Jde o hrozbu terorismu a v některých elektrárnách o otázku dostatečné dosažitelnosti chladicí vody.

1.7 V členských státech, které chtějí nadále využívat jadernou energii, může být problémem atraktivita odvětví jako zaměstnavatele a tématu pro výzkum. EHSV souhlasí s názorem Komise, že odborné kapacity v oblasti radiační ochrany a jaderné technologie mají pro EU zásadní význam, a proto je nutné věnovat pozornost vzdělávání, odborné přípravě a výzkumu v těchto oblastech.

1.8 EHSV závěrem zdůrazňuje, že každý členský stát má právo zvolit si vlastní skladbu zdrojů energie, včetně využití jaderné energie, jak uvádí jaderný ukázkový program.

2. Úvod

2.1 Podle článku 40 Smlouvy o Euratomu Komise „pravidelně zveřejňuje programy informativní povahy, které se týkají zejména cílů výroby jaderné energie a investic jakékoli povahy nezbytných pro jejich dosažení. Komise si vyžádá stanovisko Hospodářského a sociálního výboru k těmto programům před jejich zveřejněním.“ Od roku 1958 byly zveřejněny čtyři takové ukázkové programy a jeden aktualizovaný ukázkový program, naposledy v roce 1997.

2.2 Dne 10. ledna 2007 Komise vydala tento návrh jaderného ukázkového programu v rámci balíčku Energetická politika pro Evropu zabývajícího se energií a klimatem. Konečné znění bude připraveno a vydáno, jakmile Komise obdrží stanovisko EHSV.

2.3 Další části balíčku se věnují nejprve návrhu cílů v oblasti změny klimatu, konkrétně snížení skleníkových plynů ve vyspělých zemích o 30 % do roku 2020 z hodnot v roce 1990, či v každém případě o 20 % v samotné EU. Balíček se dále zabývá vnitřním trhem s plynem a elektřinou, vzájemným propojením elektrické a plynárenské sítě, návrhy na podporu udržitelné výroby energie z fosilních paliv, plánem podpory obnovitelných zdrojů včetně závazného cíle 20 % podílu obnovitelných zdrojů v celkové skladbě zdrojů energie EU do roku 2020, úsporami energie s cílem zvýšit účinnost do roku 2020 o 20 % a budoucím Evropským strategickým plánem pro energetické technologie. Dne 9. března 2007 Evropská rada podpořila tyto cíle i hlavní politický obsah balíčku.

2.4 EHSV připravil stanoviska ke každému PINC, jak požaduje Smlouva. Výbor se o jaderné energii také letmo zmínil ve svých několika dalších stanoviscích, zejména nedávno ve stanovisku z vlastní iniciativy k úloze jaderné energie v roce 2004, v jehož závěrech uvedl, že EHSV se domnívá, že jaderná energie by měla být jednou ze základních částí diversifikované, vyvážené, hospodárné a udržitelné energetické politiky pro EU. Vzhledem k otázkám, které vyvolává, není možné uvažovat o tom, že se vše vsadí na jadernou energii. EHSV se na druhou stranu domnívá, že částečné nebo úplné opuštění jaderné energie by ohrozilo šance EU na zachování svých závazků v otázce klimatu.

3. Dokument Komise

3.1 Dokument Komise přezkoumává investice do jaderné energie v uplynulých deseti letech, popisuje ekonomickou stránku výroby jaderné energie, její vliv na skladbu zdrojů energie a podmínky pro její přijetí společností. Podrobnější obsah je následující.

3.2 Je na každém členském státu, aby se rozhodl, zda bude při výrobě elektřiny spoléhat na jadernou energii či nikoli. Rozhodnutí o rozšíření jaderné energie nedávno učinili ve Finsku a Francii. Nizozemsko, Polsko, Švédsko, Česká republika, Litva, Estonsko, Lotyšsko, Slovensko, Spojené království, Bulharsko a Rumunsko obnovily diskusi o jaderné politice. Německo, Španělsko a Belgie – navzdory probíhajícím diskusím

– pokračují v politice útlumu jaderné energetiky. 12 z 27 členských států EU jadernou energii nevyrobí.

3.3 V rámci EU-27 je 152 reaktorů a jaderná energie se tak podílí 30 % na současné výrobě elektřiny v Evropě. Pokud však bude koncepce postupného útlumu v některých členských státech EU pokračovat, bude tento podíl výrazně nižší. V zájmu pokrytí očekávané poptávky po energii a snížení evropské závislosti na dovozech by mohla být učiněna rozhodnutí o nových investicích nebo prodloužení životnosti některých elektráren.

3.4 Posílení výroby jaderné energie by podle Komise mohlo být možností vedoucí ke snížení emisí CO₂ a mít významnou úlohu při řešení celosvětové změny klimatu. S jadernou energií nejsou v podstatě spojeny emise sloučenin uhlíku a tvoří součást scénáře Komise pro snižování emisí sloučenin uhlíku, včetně cíle snížení emisí CO₂. Mohlo by také jít o významnou okolnost při diskusích o budoucím systému obchodování s emisemi.

3.5 Nejzásadnější faktor ovlivňující vyhlídku růstu jaderné energie je její výchozí ekonomická stránka, jelikož jaderná elektrárna představuje počáteční investice v rozmezí 2 až 3,5 miliardy eur. Výroba jaderné energie přináší vyšší stavební náklady, než je tomu u fosilních paliv, po těchto počátečních nákladech však jsou provozní náklady výrazně nižší. Komise konkrétně uvádí:

3.5.1 „Hospodářská rizika jaderné elektrárny souvisejí s velkou počáteční kapitálovou investicí a vyžadují téměř bezporuchový provoz během počátečních 15 až 20 let její životnosti (40 až 60 let), aby se počáteční investice vrátila. Také vyřazení jaderné elektrárny z provozu a nakládání s odpady vyžadují dostupnost finančních aktiv v trvání 50 až 100 let po odstavení reaktoru.“

3.5.2 „V rámci EU-27 ⁽¹⁾ je v provozu celkem 152 jaderných reaktorů v 15 členských státech. Průměrné stáří jaderných elektráren (dále jen „JE“) se blíží 25 letům ⁽²⁾. Ve Francii s největším počtem jaderných reaktorů (59) a s podílem téměř 80 % na výrobě elektřiny a v Litvě pouze s jednou JE, která se však na výrobě elektřiny podílí ze 70 %, je průměrné stáří přibližně 20 let. Ve Spojeném království, které má 23 JE, je průměrné stáří téměř 30 let, zatímco v Německu, které má v provozu 17 JE, je průměrné stáří 25 let.“

3.5.3 „Jaderná elektřina je tradičně charakterizována spojením vysokých nákladů na výstavbu a nízkých provozních nákladů ve srovnání s výrobou energie z fosilních paliv, která vykazuje nižší investiční náklady, avšak vyšší a potenciálně kolísavé náklady na palivo, a tudíž i náklady provozní.“

⁽¹⁾ Příloha 2: Informace o činnostech spojených s jaderným palivovým cyklem uvedené zvlášť pro každou jednotlivou zemi.

⁽²⁾ Příloha 1: Viz obr. 6 a 7 zobrazující jaderné elektrárny podle stáří a rozložení jejich stáří podle zemí.

3.6 Výroba jaderné energie je převážně imunní proti změnám cen surovin, protože malé množství uranu, který pochází převážně ze stabilních regionů ve světě, může pohánět reaktor po celá desetiletí. Přiměřeně zajištěné a vyčerpitelné známé zdroje uranu při konkurenčních cenách mohou při současné úrovni spotřeby pokrýt poptávku jaderného průmyslu na dalších nejméně 85 let. Ve většině průmyslových zemí proto nové jaderné elektrárny nabízejí hospodárný způsob výroby elektrické energie v pásmu základního zatížení.

3.7 Jaderný průmysl od roku 1997 značně investoval. Komise uznává, že je důležité udržovat technologický náskok v oblasti jaderné energie, a podporuje další rozvoj nejrozvinutějšího rámce pro jadernou energii, včetně nešíření, nakládání s odpady a vyřazování jaderných elektráren z provozu. Od ustavení Smlouvy o Euratomu byly hlavním zájmem Evropského společenství jaderná bezpečnost a radiační ochrana veřejnosti; tyto otázky získaly na významu s ohledem na poslední dvě rozšíření EU.

3.8 Úlohou EU by měl být další rozvoj nejrozvinutějšího rámce pro jadernou energii v členských státech, které si zvolí jadernou energii, a to v souladu s nejvyššími standardy bezpečnosti, zabezpečení a nešíření, jak vyžaduje Smlouva o Euratomu. Měla by zahrnovat i nakládání s jaderným odpadem a vyřazování jaderných elektráren z provozu.

3.9 Komise navrhuje, že diskuse o dalších krocích by se měla hlavně zaměřit na:

- uznání společných referenčních úrovní jaderné bezpečnosti pro provádění v EU, vycházející z rozsáhlých odborných poznatků vnitrostátních úřadů pro jadernou bezpečnost členských států;
- ustavení skupiny na vysoké úrovni pro jadernou bezpečnost a spolehlivost, jejímž úkolem bude postupně dospět k jednotnému chápání a případně vytvoření dalších předpisů Euratomu pro tuto oblast;
- záruku, že členské státy zavedou vnitrostátní plány nakládání s radioaktivním odpadem;
- vytvoření technologických platforem v rané fázi 7. RP s cílem lépe koordinovat výzkum ve vnitrostátních a odvětvových programech a programech Společenství pro oblasti udržitelného jaderného štěpení a geologického ukládání;
- monitorování doporučení k harmonizaci vnitrostátních přístupů ke správě fondů pro vyřazování jaderných zařízení z provozu v zájmu dostupnosti odpovídajících zdrojů;
- zjednodušení a harmonizaci postupů udělování licencí, na základě lepší koordinace mezi vnitrostátními regulačními orgány s cílem udržet standardy nejvyšší bezpečnosti;

- zajištění snadnější dostupnosti úvěrů Euratomu za předpokladu, že stropy budou aktualizovány v souladu s potřebami trhu, jak již Komise navrhovala;
- vytvoření harmonizovaného systému odpovědnosti a mechanismů k zajištění dostupnosti prostředků v případě škody způsobené jadernou havárií;
- nový podnět na poli mezinárodní spolupráce zejména prostřednictvím těsnější spolupráce s IAEA, NEA, dvoustranných dohod se třetími zeměmi a obnovené pomoci sousedním zemím.

4. Obecné poznámky

4.1 EHSV vítá návrh Komise na nový jaderný ukázkový program. Prostředí v energetice se za deset let od posledního zveřejnění velmi rozvinulo. Zejména nové a překvapivé vývojové trendy v několika uplynulých letech byly příčinou toho, že se značná pozornost zaměřila na všechny tři aspekty energetické politiky – zabezpečení dodávek energie, konkurenceschopnost a přijatelné ceny a na životní prostředí, hlavně změnu klimatu. EU na zřejmé problémy a výzvy reagovala návrhy na evropskou energetickou politiku. V této souvislosti bude třeba provést analýzu jaderné energie a předložit k této energii návrhy. Určuje místo jaderné energie na celkové energetické scéně a poskytuje nezbytné informace k diskusi o energetické politice pro Evropu a k jejímu definování.

4.2 EHSV ve svém stanovisku z roku 2004 k tématu Otázky spojené s využíváním jaderné energie při výrobě elektrické energie doporučil, že by se mělo usilovat o poskytnutí informací o skutečných otázkách jaderné energetiky: zabezpečení dodávek, odstranění emisí CO₂, konkurenčních cenách a bezpečnosti a nakládání s vyhořelým palivem, aby organizovaná občanská společnost mohla kriticky analyzovat diskuse o těchto otázkách. Nový jaderný ukázkový program tyto informace poskytuje a EHSV všeobecně souhlasí s analýzou a popisem, jež Komise předkládá ve svém sdělení. Sdělení se zabývá většinou podstatných aspektů týkajících se jaderné energie a z našeho pohledu je správně popisuje. Výbor kromě toho poukazuje na některé aspekty jaderné energie, které je třeba vzít v úvahu.

4.3 Jaderná energie, která se v roce 2004 podílela 31 % na výrobě elektřiny a 15 % na celkové spotřebě primární energie v EU, hraje velmi důležitou úlohu na trhu s energií. Jaderná energie také zcela vyhovuje cílům energetické politiky EU. Náklady na jadernou energii jsou nyní nepochybně konkurenceschopné, zejména je-li využita jako elektrická energie v pásmu základního zatížení. Vnější závislost je malá a zdroje paliva jsou diversifikované a spolehlivé, což splňuje požadavky na zabezpečení dodávek. Jaderná energie je v Evropě v současné době největším zdrojem energie, která v podstatě neobsahuje oxid uhličitý (viz odstavec 4.8).

4.4 Lepší energetická účinnost, včetně kombinované výroby tepla a elektřiny, a tím pádem omezení poptávky, je nejdůležitějším cílem energetické politiky. Přesto budou v EU nezbytné značné investice do výroby elektřiny v zájmu nahrazení starých elektráren a případně také pokrytí dodatečné poptávky, protože vývoj trhu a technologií může vést k růstu podílu elektřiny na celkové poptávce po energiích.

4.4.1 Je možné, že ve střednědobém a dlouhodobém horizontu budou nové technologie v oblasti energií, například vodíková technologie, tepelná čerpadla, vozidla s elektrickým pohonem atd., zvyšovat poptávku po elektřině jako podílu celkové poptávky po energii rychleji, než nyní odhadujeme ve scénářích. Tento vývoj by mohl zvýšit význam jaderné energie v paletě energií v EU více, než je tomu dosud.

4.5 Výbor bere na vědomí aktuálně plánované prodloužení fungování elektráren, které překročily dobu komerčního využití stanovenou na 30 až 40 let. Otázka stárnutí evropských elektráren nebyla v dokumentu Komise prohloubena a vyžaduje doplnění. Jelikož Komise píše, že „určitá finanční a environmentální rizika však v některých členských státech nadále zůstávají na straně vlád, jako například odpovědnost za zařízení sloužící k dlouhodobému ukládání a likvidaci odpadu“, budou muset být v budoucnosti v této oblasti přijata určitá pravidla.

4.6 Tyto nové investice by měly v ideálním případě odpovídat cílům zabezpečení dodávek, konkurenceschopnosti a boji proti změně klimatu. S ohledem na charakteristiky a možnosti jiných způsobů výroby elektrické energie lze očekávat, že bude prodloužena životnost současných jaderných elektráren a budou uskutečněny nové investice. V tomto směru s Komisí souhlasíme.

4.7 Zásoby uranu budou podle Komise při současné úrovni spotřeby stačit na 85 let. Různé prameny k tomuto tématu uvádějí různíci se informace, které většinou kolísají mezi 85 a 500 lety. Vzhledem k tomu, že dostupnost paliva je důležitá pro zabezpečení zásobování energií, by Komise měla poskytnout podrobnější informace o dostupnosti jaderného paliva.

4.8 Při srovnávání dopadů jednotlivých zdrojů energie na životní prostředí je důležité zhodnotit celkový dopad na životní prostředí celého procesu od dodávek surovin, výroby, přepravy a výroby energie, až po stadia recyklace a odstraňování odpadu. Světová energetická rada (World Energy Council, WEC) zveřejnila souhrnnou zprávu (Comparison of Energy Systems Using Life Cycle Assessment (Srovnání energetických soustav za použití posouzení životního cyklu), WEC, červenec 2004), v níž byla uvedena a zhodnocena řada stávajících studií o posouzení životního cyklu. Zpráva dokazuje, že emise CO₂ na kWh elektřiny vyrobené z jaderné energie jsou nízké a jsou na stejné

úrovni jako z větrné energie, energie biomasy a vodní energie, tedy 1–5 % emisí uhelných elektráren.

4.9 Je tedy velmi důležité vzít v úvahu hodnotný přínos jaderné energie k zamezení emisí skleníkových plynů. Vezmeme-li v úvahu současnou skladbu zdrojů energie, pak využití jaderné energie v EU nyní každý rok zabrání vytvoření přibližně 600 milionů tun CO₂. Celosvětově takto nevzniknou zhruba 2 miliardy tun CO₂. Jde o množství, které se rovná současným celkovým emisím CO₂ ve Francii, Německu a Spojeném království dohromady. Pokud bude v některých členských státech dodržen plánovaný postupný útlum, pak bude nutné nahradit mnoho stávajících evropských jaderných elektráren jinými zdroji energie, které neprodukují škodliviny. Nebudou-li stávající jaderné elektrárny na konci svého životního cyklu vyměněny za nové, bude kromě toho nutné ve střednědobém horizontu nahradit veškerou jadernou energii jinou energií, která neprodukuje škodliviny.

4.10 Je zřejmé, že po rozhodnutí Evropské rady o cílech stanovených pro emise skleníkových plynů pro rok 2020 a dále by veškeré další kapacity pro výrobu elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku, ať už jde o obnovitelné zdroje, jadernou energii, nebo případně čisté uhlí, měly nahradit výrobní kapacity vypouštějící CO₂, a tak zvýšit celkové množství elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku. Prakticky to znamená, že klimatické a jiné cíle energetické politiky nebudou moci být splněny způsobem, který je přijatelný z hlediska hospodárnosti, pokud nebude udržen alespoň současný podíl jaderné energie do té doby, než snad budou k dispozici zcela nová energetická řešení. Na druhé straně je zřejmé, že rostoucí podíl jaderné energie by spolu s obnovitelnými zdroji přinesl větší efektivnost nákladů v boji proti změně klimatu.

4.11 EHSV podporuje cíl internalizace vnějších nákladů do cen všech aktivit na trhu s energiemi a na jiných trzích. Podle studie o vnějších nákladech (ExternE)⁽³⁾, kterou vypracovala Komise, jsou vnější náklady na jadernou energii okolo 0,4 centů na kWh. Odhaduje se, že odpovídající vnější náklady na výrobu elektřiny v uhelných elektrárnách jsou více než desetkrát vyšší, pro energii biomasy několikrát vyšší, pro větrnou energii nižší než pro jadernou energii a pro vodní energii jsou stejně vysoké jako pro jadernou energii.

4.12 Komise poznamenává, že jednou z klíčových otázek je to, zda jaderná energie vyžaduje politickou intervenci. Se všemi technologiemi čisté energie by se mělo zacházet stejně. Měly by být zavedeny mechanismy na podporu výzkumu reaktorů nové generace a souvisejícího jaderného palivového cyklu. Mohlo by se uvažovat o dotacích pouze pro zcela nové vývojové – pilotní – trendy. Konvenční jaderná energie nepotřebuje žádné dotace a neměla by být dotována.

⁽³⁾ External Costs – Research results on socio-environmental damages due to electricity and transport, European Commission, 2003.

4.13 Komise uznává, že veřejné mínění a vnímání jaderné energie hrají v otázce budoucnosti jaderné politiky prvořadou úlohu. S tímto tvrzením souhlasíme, připomínáme však, že postoj k jaderné energii se mezi členskými státy velmi liší. Musí se zlepšit dostupnost informací pro veřejnost a transparentní postupy rozhodování, protože průzkumy ukazují, že veřejnost v EU není o otázkách jaderné energie dobře informována. Komise by mohla mít v tomto ohledu prospěšnou úlohu. Je však také nutné přijmout skutečná opatření s cílem reagovat na obavy veřejnosti, jak ostatně EHSV již mnohokrát uvedl.

4.14 Zdůrazňujeme trvale důležitou úlohu EU při dalším rozvoji nejrozvinutějšího rámce pro jadernou energii v členských státech, které si zvolí jadernou energii, a to v souladu s nejvyššími standardy bezpečnosti, zabezpečení a nešíření, jak vyžaduje Smlouva o Euratomu.

4.15 Nejnáléhavějším úkolem je řešení otázky radioaktivního odpadu, zejména konečného odstranění vyhořelého jaderného paliva; technologie k tomuto účelu existují, ale chybí politická rozhodnutí. Jde o závažné téma, které se týká dopadů na životní prostředí a zdraví a postoje veřejnosti k jaderné energii. Jaderný ukázkový program konstatuje, že žádná země dosud nezavedla navrhané konečné řešení. K pokroku v tomto směru však došlo ve Finsku, kde bylo vybráno úložiště, a také ve Švédsku a Francii, kde byly učiněny významné kroky k výběru lokality.

4.16 Souhlasíme s Komisí i v dalších otázkách, jež stále vyžadují pozornost na úrovni EU: jaderná a radiační bezpečnost, které v Evropě mají dobrou pověst, a zajištění financování pro vyřazování z provozu.

4.17 V jaderném ukázkovém programu není zmíněna nová hrozba terorismu. Jde o velmi vážnou hrozbu jak pro jaderné elektrárny, tak pro mnoho jiných průmyslových zařízení a veřejných budov po celém světě. Všechny jaderné elektrárny by měly být navrženy tak, aby vydržely náraz velkého osobního letadla, aniž by došlo k úniku radioaktivních emisí do okolí elektrárny. Bezpečnostní systémy zaměřené na techniku a lidi také musí být navrženy a prováděny tak, aby se zabránilo jakýmkoliv teroristickým útokům uvnitř jaderné elektrárny. Komise by měla ve spolupráci s odpovědnými orgány a provozovateli zahájit iniciativy, které zajistí, že v každé jaderné elektrárně budou v platnosti vhodná opatření na ochranu před terorismem.

4.18 Při nedávných horkých a suchých létech vyvolala pozornost také otázka dostatečné dostupnosti chladicí vody z řek určené pro kondenzační elektrárny. Tento problém byl zatím pouze místní a nebyl ani častý, ani netrval dlouho, ale časem by se mohl v některých případech stát závažnější. Musí se tedy vztý v potaz při projektování elektráren a výběru jejich umístění.

4.19 Další obavy vyvolává atraktivita oblasti jaderné energetiky jako zaměstnavatele a tématu pro výzkum po asi 20 letech téměř moratoria v Evropě. Výsledný nedostatek zájmu studentů a odborníků je překážkou pro všeobecný rozvoj jaderné energetiky a může také představovat bezpečnostní riziko. EHSV souhlasí s názorem Komise, že odborné kapacity v oblasti radiační ochrany a jaderné technologie mají pro EU zásadní význam, a proto je nutné věnovat pozornost vzdělávání, odborné přípravě a výzkumu v těchto oblastech. Stejnou pozornost je nutné věnovat zachování i předání znalostí generace vědců a techniků, kteří vybudovali stávající jaderné elektrárny v Evropě, zatímco v mnoha zemích do tohoto odvětví po mnoho let nepřišli žádní mladší odborníci.

4.20 Komise připomíná, že je na každém členském státu, aby se rozhodl, zda bude využívat jadernou energii. EHSV podporuje právo každého členského státu zvolit si vlastní skladbu zdrojů energie, včetně využití jaderné energie. Toto právo by měla respektovat nejen EU, ale i ostatní členské státy. Rozhodnutí jednoho členského státu však v mnoha ohledech ovlivňují situaci ostatních států a tato vzájemná závislost se zvýší zároveň s větším otevřením vnitřních trhů.

5. Poznámky k návrhům opatření

5.1 V kapitole 6.5 jaderného ukázkového programu „Další kroky“ Komise předkládá k diskusi návrhy opatření, zejména na úrovni EU (viz odstavec 2.8). Názory EHSV na předložené návrhy jsou následující:

5.1.1 EHSV souhlasí se současným názorem Komise, že společné referenční úrovně jaderné bezpečnosti a jejich patřičné provádění by měly vycházet z rozsáhlých odborných poznatků vnitrostátních úřadů pro jadernou bezpečnost členských států ve spolupráci s WENRA (*). Jakýkoliv jiný přístup by mohl v některých členských státech ohrozit současné vynikající výsledky v oblasti bezpečnosti.

5.1.2 Skupina na vysoké úrovni pro jadernou bezpečnost a spolehlivost, jejímiž členy jsou zástupci příslušných vnitrostátních úřadů, by mohla přispět k procesu harmonizace a napomoci zlepšení propojení s mezinárodními úmluvami o jaderné bezpečnosti.

5.1.3 EHSV se domnívá, že je naléhavě nutné, aby členské státy, které využívají jadernou energii, zavedly vnitrostátní plány nakládání s jaderným palivem a radioaktivním odpadem. Národní plány mohou zahrnovat čistě národní přístup, nadnárodní nebo dvoustopý přístup. Cokoliv jiného je třeba považovat za neodpovědné předávání povinností současných generací generacím příštím.

(* Western Europe Nuclear Regulators' Association (Asociace západoevropských jaderných dozorců).

5.1.4 Technologické platformy se ukázaly jako velmi úspěšné nástroje při vytváření partnerství veřejného a soukromého sektoru pro rozvoj evropských strategických výzkumných programů. EHSV podporuje myšlenku Komise využít tento nástroj v oblasti udržitelného jaderného štěpení a geologického ukládání. Mohlo by jít o velmi potřebný nástroj, který do tohoto odvětví přiláká mladé vědce.

5.1.5 Je nezbytné, aby provozovatelé v zájmu zajištění úplného pokrytí celoživotních provozních nákladů a rovných podmínek zpřístupnili odpovídající zdroje prostřednictvím fondů pro vyřazování jaderných zařízení z provozu jak v rámci EU, tak celosvětově. Výbor se však nedomnívá, že je nutné plně harmonizovat řízení těchto fondů, pokud budou splněny zásady úplného a bezpečného pokrytí a transparentnosti.

5.1.6 Je třeba dodržovat standardy nejvyšší bezpečnosti a současně zjednodušovat postupy udělování licencí a postupně je harmonizovat pomocí spolupráce mezi vnitrostátními regulačními orgány, aby doba nutná k realizaci výstavby byla předvídatelnější, a tak umožnila přesnější plánování a výpočet nákladů. Z bezpečnosti se nikdy nesmí slevovat.

5.1.7 EHSV souhlasí s návrhy Komise na aktualizaci stropů úvěrů Euratomu a zajištění jejich snadnější dostupnosti. Investice do všech forem energie by v zásadě měly mít stejný přístup za rovných podmínek k finančním nástrojům, které jinak poskytuje EIB.

5.1.8 Harmonizovaný systém odpovědnosti, včetně mechanismů k zajištění dostupnosti prostředků v případě škody způsobené jadernou havárií bez nárokování veřejných prostředků, je podle názoru EHSV dalším předpokladem pro větší přijatelnost jaderné energie. Současný systém (částka ručení 700 milionů dolarů) tomuto požadavku neodpovídá. K problému pojištění velmi málo pravděpodobné havárie s potenciálně velmi vážnými a nákladnými škodami se musí

přístupovat otevřeně, konstruktivně a prakticky. Možným modelem by mohl být systém soupojištění.

5.1.9 EHSV vítá návrh na nový podnět pro mezinárodní spolupráci s IAEA a NEA i pro dvoustranné dohody. Velký důraz by se měl klást na pomoc sousedním zemím.

5.2 EHSV má za to, že kromě návrhů Komise by si při přípravě na další kroky pozornost zasluhovaly následující otázky:

5.2.1 Upozornit členské státy na pravděpodobnost opětovného zvýšení potřeb vzdělávání a odborné přípravy v rozsáhlé oblasti jaderné energetiky a technologie, včetně zejména vzdělávání a odborné přípravy v oblasti jaderné bezpečnosti. Vzdělávání není pouze způsob zajišťování nových odborníků v oblasti jaderné energetiky, je to také způsob, jak zvýšit veřejné povědomí v této oblasti, což má zásadní význam při formování veřejného mínění.

5.2.2 Dále prozkoumat možné problémy v rámci investic do jaderné energie na otevřeném trhu s energiemi s ohledem na rozsah a délku doby nutné k realizaci a případná tržní řešení těchto problémů.

5.2.3 Evropský průmysl jaderné technologie si zajistil pozici světové špičky poskytující prvotřídní pracovní místa a vzhledem ke svým vynikajícím výsledkům v oblasti bezpečnosti současně přinášející prospěch celosvětové jaderné bezpečnosti. Aby si tento průmysl i s ním související průmysl výroby součástek udržel svoji vedoucí pozici, vzhledem k tomu, že investice do jaderné energie by se měly celosvětově výrazně zvýšit, měla by se na něj Komise zaměřit v novém přístupu k odvětvové průmyslové politice.

5.3 EHSV závěrem také vítá záměr Komise zveřejňovat jaderný ukázkový program častěji, a tak poskytovat aktualizovanější pohled na danou situaci v EU.

V Bruselu dne 12. července 2007

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Dimitris DIMITRIADIS

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy, které obdržely alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů, byly v průběhu diskuse zamítnuty:

Odstavec 1.1

Upravit následovně

„EHSV v roce 2004 ve svém stanovisku k tématu Otázky spojené s využíváním jaderné energie při výrobě elektrické energie doporučil, že by se mělo usilovat o poskytnutí informací o skutečných otázkách jaderné energetiky: zabezpečení dodávek, odstranění emisí CO₂, konkurenčních cenách a bezpečnosti a nakládání s vyhořelým palivem, aby organizovaná občanská společnost mohla kriticky analyzovat diskuse o těchto otázkách. Nový jaderný ukázkový program (PINC) některé tyto informace poskytuje. EHSV částečně všeobecně souhlasí s analýzou a popisem, jež Komise předkládá ve svém sdělení, konstatuje však rovněž, že chybí některá důležitá témata (viz mj. odstavec 1.6). Sdělení se zabývá většinou podstatných aspektů týkajících se jaderné energie a z našeho pohledu je správně popisuje. Výbor poukazuje navíc ještě na některé aspekty jaderné energie, které by se měly vzít v úvahu.“

Odůvodnění

Vyplývá z dalších pozměňovacích návrhů i z odstavce 1.6 návrhu stanoviska, kde se poukazuje na to, že se sdělení dostatečně nezabývá některými dodatečnými aspekty (terorismus, chladicí voda).

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 49

Hlasů proti: 52

Hlasování se zdrželo: 11

Odstavec 1.2

Upravit následovně

„Jaderná energie, která se v roce 2004 podílela 31 % na výrobě elektriny a 15 % na celkové spotřebě primární energie v EU, hraje velmi důležitou úlohu na trhu s energií. Jaderná energie také zcela vyhovuje cílům energetické politiky EU. Náklady na jadernou energii jsou nyní nepochybně konkurenceschopné. Vnější závislost je malá a zdroje paliva jsou diversifikované a spolehlivé, což splňuje požadavky na zabezpečení dodávek. Jaderná energie je v Evropě v současné době jedním z největších největším zdrojů energie, který v podstatě neobsahuje oxid uhličitý. Její další důsledky pro životní prostředí jsou omezené a potlačené.“

Odůvodnění

V dokumentu Komise se nehovoří o „největším“ zdroji energie, nýbrž o „jednom z největších zdrojů“ energie neobsahujících oxid uhličitý (CO₂). Mělo by se citovat správně.

K dalším dopadům na životní prostředí viz ostatní pozměňovací návrhy.

Výsledek hlasování (pozn.: poslední část pozměňovacího návrhu, tedy vyškrtnutí věty, byla plenárním shromážděním přijata)

Hlasů pro: 57

Hlasů proti: 60

Hlasování se zdrželo: 3

Odstavec 1.3

Upravit takto

„Je zřejmé, že po rozhodnutí Evropské rady o cílech stanovených pro emise skleníkových plynů pro rok 2020 a dále by veškeré další kapacity pro výrobu elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku, ať už jde o obnovitelné zdroje, jadernou energii, nebo případně čisté uhlí, měly nahradit výrobní kapacity vypouštějící CO₂, a tak zvýšit celkové množství elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku. Výbor bere na vědomí výroky sdělení Komise, podle nějž (je) v současnosti ... v Evropské unii v různém stádiu vyřazování z provozu přes 110 jaderných zařízení. Předpokládá se, že nejméně jednu třetinu ze 152 jaderných elektráren nyní v provozu v rozšířené Evropské unii bude nutné vyřadit z provozu do roku 2025 (nebereme-li v úvahu případné možné prodloužení provozní životnosti JE).“ Jelikož byla na druhé straně Komisi dosud oznámena jen stavba jednoho nového reaktoru, podíl jaderné energie na výrobě elektrické energie s největší pravděpodobností výrazně klesne. Podle studie německého Úřadu spolkového kancléře však lze klimatické cíle dodržet, což však předpokládá další úsilí v oblasti úspor elektrické energie, účinnosti a využití obnovitelných zdrojů energie. Prakticky to znamená, že klimatické a jiné cíle energetické politiky nebudou moci být splněny, pokud nebude udržen alespoň současný podíl jaderné energie do té doby, než snad budou k dispozici zcela nová řešení na základě čisté energie.“

Odůvodnění

Vyplývá z dokumentu Komise i z uvedené studie.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 49

Hlasů proti: 65

Hlasování se zdrželo: 6

Odstavec 1.7

Upravit následovně

„V členských státech, které chtějí nadále využívat jadernou energii, může být problémem Další obavy vyvolává atraktivita odvětví jako zaměstnavatele a tématu pro výzkum po asi 20 letech téměř moratoria v Evropě. EHSV souhlasí s názorem Komise, že odborné kapacity v oblasti radiční ochrany a jaderné technologie mají pro EU zásadní význam, a proto je nutné věnovat pozornost vzdělávání, odborné přípravě a výzkumu v těchto oblastech. Za to odpovídají v první řadě provozovatelé elektráren.“

Odůvodnění

O „moratoriu“ nemůže být žádná řeč a odpovědnost za odbornou přípravu atd. nesou v první řadě podniky, a ne stát či společenství států.

Výsledek hlasování (hlasovalo se pouze o druhé části pozměňovacího návrhu, první část byla přijata)

Hlasů pro: 45

Hlasů proti: 71

Hlasování se zdrželo: 2

Odstavec 3.6.1

Vložit nový odstavec 3.6.1 následovně

„Pokud jde o dostupnost zdrojů uranu, Výbor konstatuje, že mezi sdělením Komise a shrnutím nejnovějšího Red Data Book Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE) existují rozdíly. Říká se tam (doslova), že podle nejnovějších prognóz jsou možnosti zajištění dodávek přírodního uranu – včetně všech stávajících, určených, plánovaných a potenciálních dolů na základě zjištěných zásob – dostačující k pokrytí odhadované celosvětové potřeby uranu do roku 2010, za předpokladu, že se veškerá rozšiřování stávajících a otevírání nových dolů uskuteční podle plánu a těžba bude probíhat za plného provozu. ... Jelikož by však sekundární zdroje zvláště po roce 2015 mohly ztratit na významu, musí být potřeba reaktorů pokrývána stále více na základě rozšiřování stávajících a otevírání nových dolů nebo využívání alternativních jaderných palivových cyklů, což je nákladné a dlouhodobé řešení. Pobídkou k včasnému objevení nezbytných zjištěných zásob by v nejbližší budoucnosti byla trvalá silná poptávka po uranu. Z důvodu dlouhého časového rámce nezbytného k nalezení a zpřístupnění nových zdrojů (obvykle 10 let a více) může dojít k výpadkům v dodávkách uranu, a tím také, jakož i kvůli ubývajícím sekundárním zdrojům, k neustálému zvyšování cen uranu. Výbor v tomto ohledu očekává od Komise vyjasnění.“

Odůvodnění

Očividné rozdíly by měly být identifikovány a nezamlčovány.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 49

Hlasů proti: 65

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 4.1

Upravit následovně

„EHSV bere na vědomí ~~vítě~~ návrh Komise na nový jaderný ukázkový program. Prostředí v energetice se za deset let od posledního zveřejnění velmi rozvinulo. Zejména nové a překvapivé vývojové trendy v několika uplynulých letech byly příčinou toho, že se značná pozornost zaměřila na všechny tři aspekty energetické politiky – zabezpečení dodávek energie, konkurenceschopnost a přijatelné ceny a na životní prostředí, hlavně změnu klimatu. EU na zřejmé problémy a výzvy reagovala návrhy na evropskou energetickou politiku. V této souvislosti bude třeba provést analýzu jaderné energie a předložit k této energii návrhy. Určuje místo jaderné energie na celkové energetické scéně a poskytuje část nezbytných informací k diskusi o energetické politice pro Evropu a k jejímu definování.“

Odůvodnění

Zpravodajka sama píše, že nejsou projednány všechny aspekty (např. terorismus atd.).

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 50

Hlasů proti: 69

Hlasování se zdrželo: 2

Odstavec 4.5

Upravit následovně

„Tyto nové investice by měly v ideálním případě odpovídat cílům zabezpečení dodávek, konkurenceschopnosti a boji proti změně klimatu. S ohledem na charakteristiky a možnosti jiných způsobů výroby elektrické energie z jiných zdrojů bere EHSV na vědomí diskusi, která probíhá v některých členských státech v souvislosti s lze očekávat, že bude prodloužením životnosti současných jaderných elektráren a bude uskutečněním nových investice. V tomto směru s Komisí souhlasíme.“

Odůvodnění

Navrhovatel si není vědom, na jakém místě Komise řekla, že „lze očekávat“, že bude prodloužena životnost. To je čirá spekulace.

Viz též odstavec 1.5, který byl změněn na schůzi specializované sekce, neboť vyvstaly obavy ohledně možného prodloužení životnosti.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 50

Hlasů proti: 67

Hlasování se zdrželo: 6

Odstavec 4.6

Na konec odstavce vložit následující text

„Zásoby uranu budou podle Komise při současné úrovni spotřeby stačit na 85 let. Různé prameny k tomuto tématu uvádějí různíci se informace, které většinou kolísají mezi 85 a 500 lety. Vzhledem k tomu, že dostupnost paliva je důležitá pro zabezpečení zásobování energií, by Komise měla poskytnout podrobnější informace o dostupnosti jaderného paliva. Zároveň se znovu upozorňuje na to, že v otázce dostupnosti zdrojů uranu panují značné rozdíly.“

Odůvodnění

Vyplývá z textu.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 55

Hlasů proti: 68

Hlasování se zdrželo: 0

Odstavec 4.8

Upravit následovně

„Je tedy velmi důležité vzít v úvahu hodnotný přínos jaderné energie k zamezení emisí skleníkových plynů. Vezmeme-li v úvahu současnou skladbu zdrojů energie, pak využití jaderné energie v EU nyní každý rok zabrání vytvoření přibližně 600 milionů tun CO₂. Celosvětově takto nevzniknou zhruba 2 miliardy tun CO₂. Jde o množství, které se rovná současným celkovým emisím CO₂ ve Francii, Německu a Spojeném království dohromady. Pokud bude v některých členských státech dodržen plánovaný postupný útlum, pak bude nutné nahradit mnoho stávajících evropských jaderných elektráren jinými zdroji energie, které neprodukují škodliviny, a opatřeními v oblasti energetické účinnosti popř. úspornými opatřeními. Nebudou-li stávající jaderné elektrárny na konci svého životního cyklu vyměněny za nové, bude kromě toho nutné ve střednědobém horizontu nahradit veškerou jadernou energii jinou energií, která neprodukuje škodliviny, a opatřeními v oblasti energetické účinnosti popř. úspornými opatřeními.“

Odůvodnění

Musíme přemýšlet o daleko více aspektech, než jen o tom, jak nahradit jednoho výrobce energie druhým. Na to EHSV již několikrát poukazoval.

Další připomínky navrhovatele: požádal jsem zpravodajku, aby přiložila údaje o úsporách CO₂, neboť v pracovním dokumentu stálo (spolu s uvedením zdroje) 300 milionů tun. K tomu však nedošlo.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 61

Hlasů proti: 61

Hlasování se zdrželo: 2

Odstavec 4.9

Na konec odstavce vložit následující text

„Je zřejmé, že po rozhodnutí Evropské rady o cílech stanovených pro emise skleníkových plynů pro rok 2020 a dále by veškeré další kapacity pro výrobu elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku, ať už jde o obnovitelné zdroje, jadernou energii, nebo případně čisté uhlí, měly nahradit výrobní kapacity vypouštějící CO₂, a tak zvýšit celkové množství elektrické energie s nízkými emisemi sloučenin uhlíku. Prakticky to znamená, že klimatické a jiné cíle energetické politiky nebudou moci být splněny způsobem, který je přijatelný z hlediska hospodárnosti, pokud nebude udržen alespoň současný podíl jaderné energie do té doby, než snad budou k dispozici zcela nová energetická řešení. Na druhé straně je zřejmé, že rostoucí podíl jaderné energie by spolu s obnovitelnými zdroji přinesl větší efektivnost nákladů v boji proti změně klimatu. Studie na druhé straně dokládají (německý Úřad spolkového kancléře), že klimatické cíle lze dodržet, což však předpokládá další úsilí v oblasti úspor elektrické energie, účinnosti a využití obnovitelných zdrojů energie.“

Odůvodnění

Vyplývá z textu.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 58

Hlasů proti: 65

Hlasování se zdrželo: 1

Odstavec 4.11.1

Vložit nový odstavec 4.11.1

„Komise uvádí, že ‚odpovědnost za jaderné havárie ve členských státech EU-15 upravuje režim Pařížské úmluvy z roku 1960, který vytvořil harmonizovaný mezinárodní systém odpovědnosti za jaderné havárie, který v současné době vymezuje odpovědnost operátorů v případě jaderné havárie zhruba na 700 milionů USD‘. EHSV v tom již vidí nepřímou dotaci pro jadernou energii a vyzývá k tomu, aby operátoři měli povinnost ručit prostřednictvím dostatečného pojištění za veškeré potenciální škody.“

Odůvodnění

Na schůzích studijní skupiny upozorňovala zpravodajka na to, že řešení musí a může být nalezeno. Z textu to jasně nevyplývá. Pozměňovací návrh má přesně tento cíl.

Poznámka: Automobily jsou v Německu povinně pojištěny částkou 100 milionů eur, jaderné elektrárny ve srovnání s možnými škodami jen na směšných 700 milionů dolarů!

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 41

Hlasů proti: 44

Hlasování se zdrželo: 3

Odstavec 4.14

Upravit následovně

~~„Nejdůležitějším úkolem je řešení otázky radioaktivního odpadu, zejména konečného odstranění vyhořelého jaderného paliva; technologie k tomuto účelu existují, ale chybí politická rozhodnutí. Jde o závažné téma, které se týká dopadů na životní prostředí a zdraví a postoje veřejnosti k jaderné energii. Jaderný ukázkový program konstatuje, že žádná země dosud nezavedla navrhované konečné řešení. K pokroku v tomto směru však došlo ve Finsku, kde bylo vybráno úložiště, a také ve Švédsku a Francii, kde byly učiněny významné kroky k výběru lokality.“~~

Odůvodnění

Tento problém není nikde technicky vyřešen.

Výsledek hlasování

Hlasů pro: 55

Hlasů proti: 69

Hlasování se zdrželo: 4